

RASA A ETNICKÝ PÔVOD

INFORMAČNÝ MATERIÁL PRE ŠKOLSKÝCH A MIMOŠKOLSKÝCH ODBORNÝCH PRACOVNÍKOV

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Každý žiak je jedinečnou osobnosťou so svojimi vlastnými schopnosťami, záujmami a charakterom. Rasa a etnický pôvod sú len jedným aspektom toho, kým daný žiak je. Dôležité je zamerať sa na to, ako si žiaci rozvíjajú svoje talenty a schopnosti bez ohľadu na ich pôvod. Pedagogickí pracovníci by mali zdôrazňovať, že sociálne prostredie, v ktorom žiaci vyrastajú, má významný vplyv na ich skúsenosti, vzdelanie a možnosti. Nespravodlivosti v spoločnosti môžu ovplyvniť prístup k príležitostiam, ale neovplyvňujú hodnotu jednotlivca.

KAŽDÝ JEDNOTLIVEC MÁ PRÁVO NA ROVNAKÚ ŠANCU A REŠPEKT BEZ OHĽADU NA SVOJ PÔVOD. VŠETCI ŽIACI BY MALI CÍTIŤ, ŽE SÚ AKCEPTOVANÍ A PODPOROVANÍ BEZ OHĽADU NA SVOJE ETNICKÉ POZADIE.

Pedagogickí pracovníci majú zodpovednosť učiť žiakov, že **predsudky a diskriminácia sú neprijateľné.**

Diskutovanie o význame rešpektovania rozmanitosti a odmietaní stereotypov pomáha vytvárať toleranciu a vzájomné porozumenie. Rozprávanie príbehov o osobnostiach, ktoré dokázali prekonať rasové a etnické prekážky a dosiahli významné úspechy, pomáha žiakom pochopiť, že ich hodnota nezávisí od ich pôvodu. Pedagogickí pracovníci majú významnú úlohu pri formovaní postojov a hodnôt žiakov. Pomocou otvorených diskusií, vzdelávania a aktívneho angažovania vytvárajú prostredie, kde sa žiaci môžu cítiť akceptovaní a ocenení bez ohľadu na svoju rasu či etnický pôvod.

ZÁKONY SLOVENSKEJ REPUBLIKY

rozlišujú medzi diskrimináciou na základe rasy alebo etnického pôvodu a diskrimináciou na základe príslušnosti k národnostnej menšine (národnosti) a národu (ako etnicko-kultúrnemu spoločenstvu). Právny poriadok neobsahuje definíciu rasy alebo etnicity. V administratívnej praxi je národnosť (niekedy nesprávne prekladaná do angličtiny ako nationality) väčšinou spájaná so skupinou ľudí, hovoriacich osobitným spoločným jazykom, majúcich spoločné vedomie historickej identity a často udržiujúcich vzťahy s „materským národom“ v inom štáte. Etnicita je zvyčajne chápaná ako charakteristika, v ktorej dominujú prvky kultúrnych zvykov a sociálne aspekty, kombinované s „rasou“ (farbou pleti), ako v prípade

Rómov alebo nových, migrujúcich menšín.

Rasový, etnický pôvod alebo príslušnosť k národnostnej menšine alebo etnickému národu sú odlišné kategórie ako štátna príslušnosť (po anglicky spravidla označovaná ako nationality).

ŠTÁTNÁ PRÍSLUŠNOSŤ

Štátna príslušnosť je právna väzba osoby k danému štátu, v ktorom má občianstvo a spravidla aj trvalý pobyt. Rozdielne zaobchádzanie na základe štátnej príslušnosti je v mnohých situáciách dovolené. Napríklad k tomu, aby ste boli zvolení za poslanca alebo poslankyňu parlamentu, alebo aby ste mohli zastávať funkcie v štátnej službe, musíte mať zodpovedajúcu štátnu príslušnosť.

V niektorých situáciách je diskriminácia na základe štátnej príslušnosti tiež zakázaná. Napríklad v prístupe k určitým občianskym, hospodárskym alebo sociálnym právam. Rozdielne zaobchádzanie na základe štátnej príslušnosti môže viesť k nepriamej diskriminácii na základe rasového, etnického pôvodu alebo náboženského vyznania.

Ľudská rasa označuje historicky sformovanú veľkú skupinu obyvateľov, ktorú spája spoločný dlhodobý vývoj. Majú množstvo spoločných morfológických a fyziologických znakov, ktorých menlivosť je podstatne menšia v rámci jednej rasy ako medzi príslušníkmi rôznych rás. Preto sa takéto veľké skupiny obyvateľstva vyčleňujú na základe zhody fyzických znakov, ktoré sú dedičné. Rasa sa týka toho, ako vyzeráme. Každý z nás má rôzne farby pleti, očí, vlasov a iné vlastnosti. To nás robí jedinečnými a krásnymi. Niektorí ľudia majú svetlú pokožku, iní tmavšiu. Všetci sme iní a to je úplne v poriadku.

ETNICKÝ PŮVOD

Etnický pôvod hovorí o našich koreňoch a tom, odkiaľ pochádzame. Každá krajina a skupina ľudí má svoju vlastnú kultúru, tradície a jazyk. Aj keď sme sa narodili v rôznych miestach, môžeme sa od seba veľa naučiť.

ROVNOSŤ ZNAMENÁ, ŽE KAŽDÝ MÁ ROVNAKÚ HODNOTU, BEZ OHĽADU NA TO, AKO VYZERÁME, ALEBO ODKIAĽ POCHÁDZAME. INKLÚZIA JE O TOM, ŽE V NAŠEJ SKUPINE BY MALI BYŤ VÍTANÍ VŠETCI, BEZ ROZDIELU.

Téma pomáha lepšie pochopiť samých seba a ľudí okolo nás. Ide o to, čo sa nazýva „rasa“ a „etnický pôvod“, ako sa od seba odlišujeme a ako nás ovplyvnili rôzne kultúry. Je dôležité sa učiť o

rase a etnickom pôvode, pretože nás to učí o rovnosti a inklúzii.

TOLERANCIA A ROZMANITOSŤ

Tolerancia znamená rešpektovanie a akceptovanie ľudí, ktorí sú iní ako my. Môžeme sa učiť od seba navzájom a spoznávať rôzne tradície a spôsoby života. Kultúrna rozmanitosť nám prináša nové zážitky a priateľstvá. Spolu môžeme tvoriť svet, kde sa každý cíti vítaný a rešpektovaný. Takže pamätajme si, že bez ohľadu na to, akí sme, sme úžasní práve takí, akí sme.

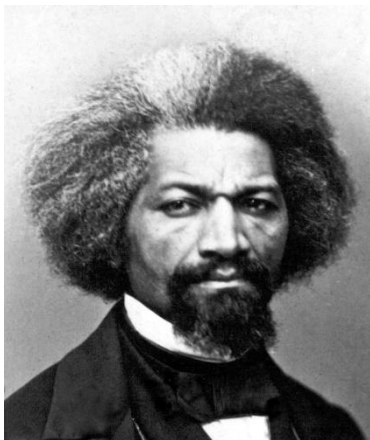
MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

Jeden z historických príkladov, kedy etnický pôvod nebol určujúcim faktorom pre osobnú hodnotu, je príbeh Fredericka Douglassa. Frederick Douglass bol afro-americký otrok, ktorý sa stal významným abolitionistom, spisovateľom a rečníkom v 19. storočí.

Douglass sa narodil ako otrok a vyrastal v zlých podmienkach. Napriek tomu sa naučil čítať a písať a neskôr utiekol na slobodu. Stal sa hlasom proti otroctvu a bo-

Frederick Douglas

joval za občianske práva. bez ohľadu na svoj pôvod. Jeho práca a dedičstvo sú dodnes uznávané ako dôležitý prínos v boji za rovnosť a ľudské práva.

Svoj úspech dosiahol prostredníctvom niekoľkých dôležitých faktorov a stratégií. Celkovo mal schopnosť prelomiť etnické a sociálne bariéry svojím vzdelaním, rečníckym umením a odvahou stáť sa hlasom pre tých, ktorí boli zneužívaní a zotročovaní. Jeho príklad ukazuje, že individuálny odhodlaný boj za spravodlivosť a zmenu môže mať hlboký a trvalý vplyv na spoločnosť.

Dokázal, že jeho osobná hodnota nemá súvislosť s jeho etnickým pôvodom, ale s jeho charakterom, intelektom a odhodlaním.

Daniel Tupý

Daniel Tupý bol slovenský študent, ktorý bol brutálne zavraždený v roku 2005 pre podozrenie, že bol pun-kerom. Jeho smrť sa stala symbolom rasovej neznášanlivosti a násillia u nás.

Dňa 4. novembra 2005 sa Daniel Tupý spolu so svojimi priateľmi stretol v bratislavskej mestskej časti Karlovka.

Tupý bol počas útoku brutálne ubitý nožom. Napriek rýchlej reakcii záchranárov, sa mu nepodarilo zachrániť život.

Prípád Daniela Tupého vyvolal veľkú vlnu emocionálnej reakcie a verejnej diskusie. Demonštrácie a protesty sa konali v mnohých mestách na Slovensku, aby sa odsúdilo rasové násillie a požadovalo spravodlivé stíhanie páchatel'ov. Zároveň to upozornilo na problém extrémizmu a rasovej neznášanlivosti v spoločnosti. Investigácia prípadu a súdny proces prebiehali dlho. V roku 2009 boli niektorí páchatelia odsúdení na tresty odňatia slobody, no niektorí boli oslobodení. Prípád Daniela Tupého je stále pripomínaný ako príklad nebezpečnosti rasovej

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

neznášanlivosti a potreby boja proti extrémizmu a násiliu na základe rasy či etnického pôvodu.

Vytvorenie správnych názorov a postojov mladých ľudí je často podmienené získaním dostatočného množstva objektívnych informácií. Významnou úlohou školy je odovzdať mladým ľuďom dostatok poznatkov o histórii, naučiť ich analyzovať myšlienky, ktoré extrémizmus hlása a propaguje, vštepiť im morálne hodnoty spojené s toleranciou a pochopením pre iné kultúry a naučiť ich kriticky myslieť. Je potrebné vybaviť ich dostatočnými vedomosťami o tom, ako sa dá overiť pravdivosť informácií rozširovaných cez internet, vedieť si vytvoriť vlastný názor, naučiť sa ho prezentovať a nepreberať nekriticky všetko, čo je im z týchto zdrojov podsúvané.

Žiaci ZŠ a SŠ čerpajú informácie o extrémizme najmä z médií.

Teória rasovej nadradenosti

Medzi najzávažnejšie rasisticky orientované teórie patri myšlienka nadradenosti bielej rasy nad ostatnými ľuďmi. V podstate predstavuje nevedecké učenie o nadradenosti jednej rasy.

NÁRODNOSTI NA SLOVENSKU

Viac ako 80 percent obyvateľov Slovenska sa pri sčítaní v roku 2011 prihlásilo k slovenskej národnosti. Jednotlivé národnostné menšiny mali podľa vtedy získaných údajov nasledovné počty príslušníkov:

maďarská 458 467, rómska 105 738, rusínska 33 482, česká 30 367, ukrajinská 7 430, nemecká 4 690, moravská 3 286, poľská 3 084, ruská 1 997, bulharská 1 051, chorvátska 1 022, srbská 698, židovská 631.

**STOP
RACISM**

MINISTERSTVO PRÁCE,
SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky sociálny fond
Európsky fond regionálneho rozvoja

OPERAČNÝ PROGRAM
ĽUDSKÉ ZDROJE

PRÁVNE NORMY SR DOTÝKAJÚCE SA RASY

Tieto zákony majú za cieľ zabezpečiť, že občania nebudú diskriminovaní na základe svojho rasového alebo etnického pôvodu. V rámci týchto právnych nástrojov sú spracované konkrétne opatrenia na zabezpečenie rovnosti v rôznych oblastiach života, ako je zamestnanosť, vzdelávanie a verejná služba. Ich cieľom je boj proti diskriminácii a podpora spravodlivej spoločnosti.

**Zákon o rovnom zaobchádzaní
(Antidiskriminačný zákon)**

Zákonník práce

Zákon o výchove a vzdelávaní

**Zákon o fonde na podporu
kultúry národnostných menšín**

Ústava Slovenskej republiky

**Európsky dohovor o ľudských
právach**

**Rámcový dohovor Rady Európy
na ochranu práv národnostných
menšín**

**Medzinárodný pakt o
občianskych a politických právach**

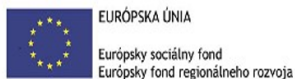
**Medzinárodný pakt o hos-
podárskych, sociálnych a kul-
túrnych právach**

**Medzinárodný dohovor na zab-
ránenie všetkých foriem rasovej
diskriminácie**

**Charta základných práv Európskej
únie**

**Smernica Rady 2000/43/ES z 29.
júna 2000, ktorou sa ustanovuje
zásada rovnakého zaobchádzania
medzi osobami bez ohľadu na ich
rasový alebo etnický pôvod.**

Dopytovo-orientovaný projekt
VZDELÁVANÍM PROTI DISKRIMINÁCII U ŽIAKOV A ŠTUDENTOV

**sa realizuje vďaka podpore z Európskeho sociálneho fondu
a Európskeho fondu regionálneho rozvoja v rámci
Operačného programu Ľudské zdroje.**

Kód projektu: 312041Z203, Operačný program Ľudské zdroje, výzva OP ĽZ DOP 2018/4.1.2/01,

Projekt sa realizuje od 1.1. 2021 do 30.6. 2023,

Realizácia: EQUILIBRIUM EUROPE o. z., Železničná 1190/40 98601 Fiľakovo,

Kontakty: equilibriumeurop@gmail.com, 0948 391 627,

www.employment.gov.sk

www.esf.gov.sk